

УДК 330.322.21

КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ НТП НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ<http://orcid.org/0000-0002-8491-0655>**Кулько-Лабинцева Інна Володимирівна**, старший викладач кафедри економіки Класичного приватного університету, місто Запоріжжя**Inna Kulko-Labyntseva**, Lecturer of the Department of Economics of the Classical Private University, Zaporozhye***I. Kulko-Labyntseva. Capital investments as the main element of the development of scientific and technical progress in the enterprises of the machine-building industry of Ukraine.***

The article considers various scientific approaches to the definition of the concept of "investment". This allowed us to analyze in more detail such an economic category as "capital investment". With the help of scientific methods of cognition, the author offered his own interpretation of the concept of "capital investment", which allowed to deepen this concept, to supplement it. In conditions of stable crisis processes in the country's economy, the question of the expediency of developing knowledge-intensive industries remains open. Scientific and technical development of the machine-building industry of Ukraine is impossible without attracting investment resources. Therefore, the development of investment processes at machine-building enterprises is justified. Investments in capital assets are key to the sustainable development of not only a single industry, but also the economy of the country as a whole. The transition from the traditional policy of investment activity to the expanded policy of the investment process at the machine-building enterprises made it necessary, on the other hand, to look at the urgency of the issue of capital investments. On the basis of research on this issue, the author proposed his own interpretation of the concept of "capital investment", as an investment in the acquisition, production by own forces, modernization, reconstruction, for own use, on the basis of sound risk, material non-current assets, intangible assets, financial non-current assets, service more than one year. The question of the sources of capital investment of the machine-building enterprises of the country is still open. Therefore, it is advisable to further study the issue on the part of the need to involve both centralized and decentralized financial resources in order to obtain the necessary investment result. They should be the scientific and technological development of the industry with the subsequent increase in the profitability of machine-building enterprises.

Кулько-Лабинцева І. В. Капітальні інвестиції як основний елемент розвитку НТП на підприємствах машинобудівної галузі України.

У статті розглянуті різноманітні наукові підходи до визначення поняття «інвестиції». Це дало змогу більш детально проаналізувати таку економічну категорію, як «капітальні інвестиції». За допомогою наукових методів пізнання автором було запропоноване власне тлумачення поняття «капітальні інвестиції», що дало змогу поглибити це поняття, доповнити його. В умовах стійких кризових процесів економіки країни, питання доцільності розвитку наукоємних галузей залишається відкритим. Науково-технічний розвиток машинобудівної галузі України неможливий без залучення інвестиційних ресурсів. Тому обґрунтованим є питання розвитку інвестиційних процесів на машинобудівних підприємствах. Інвестиції у капітальні активи є запорукою сталого розвитку не тільки окремої галузі, але й економіки країни в цілому. Перехід від традиційної політики інвестиційної діяльності до розширеної політики інвестиційного процесу на підприємствах машинобудування, зумовив необхідність з іншого боку переглянути актуальність питань капітальних інвестицій. На основі досліджень цього питання автором було запропоновано власне тлумачення поняття «капітальні інвестиції», як інвестиції у придбання, виготовлення власними силами, модернізацію, реконструкцію, для власного використання, на умовах обґрунтованого ризику, матеріальних необоротних активів, нематеріальних активів, фінансових необоротних активів, терміном служби більше одного року. Питання джерел капітального інвестування машинобудівних підприємств країни досі є відкритим. Тому доцільним є подальше вивчення питання з боку необхідності залучення як централізованих, так і децентралізованих фінансових ресурсів задля отримання необхідного інвестиційного результату. Ним повинен стати науково-технічний розвиток галузі з подальшим підвищенням прибутковості підприємств машинобудування.

Кулько-Лабинцева Інна Владимировна. Капитальные инвестиции как основной элемент развития НТП на предприятиях машиностроительной отрасли Украины.

В статье рассмотрены различные научные подходы к определению понятия «инвестиции». Это позволило более детально проанализировать такую экономическую категорию, как «капитальные

инвестиции». С помощью научных методов познания автором было предложено собственное толкование понятия «капитальные инвестиции», что позволило углубить это понятие, дополнить его. В условиях устойчивых кризисных процессов экономики страны, вопрос целесообразности развития наукоемких отраслей остается открытым. Научно-техническое развитие машиностроительной отрасли Украины невозможно без привлечения инвестиционных ресурсов. Поэтому обоснованным является вопрос развития инвестиционных процессов на машиностроительных предприятиях. Инвестиции в капитальные активы являются залогом устойчивого развития не только отдельной отрасли, но и экономики страны в целом. Переход от традиционной политики инвестиционной деятельности к расширенной политике инвестиционного процесса на предприятиях машиностроения, обусловил необходимость с другой стороны посмотреть на актуальность вопроса капитальных инвестиций. На основе исследований этого вопроса автором было предложено собственное толкование понятия «капитальные инвестиции», как инвестиции в приобретение, изготовление собственными силами, модернизацию, реконструкцию, для собственного использования, на условиях обоснованного риска, материальных необоротных активов, нематериальных активов, финансовых необоротных активов, сроком службы более одного года. Вопрос источников капитального инвестирования машиностроительных предприятий страны до сих пор является открытым. Поэтому целесообразно дальнейшее изучение вопроса со стороны необходимости привлечения как централизованных, так и децентрализованных финансовых ресурсов для получения необходимого инвестиционного результата. Им должно стать научно-техническое развитие отрасли с последующим повышением прибыльности предприятий машиностроения.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції ринкової економіки встановлюють межі можливостей розвитку науково-технічного прогресу (НТП) та науково-технічного розвитку. За умов обмеження інвестиційної спроможності багатьох економічних суб'єктів, розвиток капітального інвестування потребує більш глибокого вивчення та аналізу.

Інвестиційні процеси усіх рівнів використовуються як державою, так і суб'єктами господарювання задля підвищення конкурентоздатності за рахунок впровадження новітніх технологій на виробництві. Однак, кризові явища економіки в останні роки змушують машинобудівні підприємства обирати шлях модернізації та оновлення наявних виробничих фондів замість впровадження новітніх розробок та технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різноманітність підходів до визначення термінів «інвестиції» та «капітальні інвестиції» змушують багатьох науковців розглядати ці поняття з урахуванням сучасної тенденції розвитку науки та економіки.

Варто зауважити, що низка науковців розглядають поняття «інвестиції» на регіональному рівні, обґрунтовуючи їх значущість та необхідність розвитку. А саме, М. П. Бутко, О. Ю. Акименко, які в своїх працях доводять стійку тенденцію зростання обсягу інвестицій у межах окремих регіонів. [1, С. 42-48]

Ю. Г. Будюк обґрунтовує державні механізми залучення інвестицій. Покатаєва К. П. підіймає питання залучення інвестиційних ресурсів на рівні підприємств усіх форм власності. [2, С. 23-45]

Питанню галузевого виокремлення інвестиційних процесів, а саме, капітального інвестування приділяють особливу увагу у своїх роботах А. А. Шиян, Т. О. Журко. Невизначеність та складність процесу капітального інвестування залишаються актуальними темами досліджень сучасних науковців.

За умови зменшення державного впливу на інвестиційні процеси у галузі машинобудування, нагальним стає питання про централізацію інвестиційних процесів провідних галузей економіки України як запоруки розвитку науково-технічного прогресу.

Виділення невирішеної проблеми. Розвиток НТП на підприємствах машинобудівної галузі країни за рахунок обґрунтованого використання капітальних інвестицій. Стимулювання поглибленого вивчення понять «капітальні інвестиції» як основного виду сталого розвитку підприємств машинобудування.

Мета статті. Виявлення специфіки взаємодії складових інвестиційного механізму підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища для розробки оптимального алгоритму інвестиційного процесу.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення таких завдань: розгляд різноманітних підходів до визначання категорії «інвестиції» для виявлення елементів інвестиційного процесу; уточнення сутності капітальних інвестицій; розкриття сутності капітального інвестування через призму інноваційного розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу. Економіка України за останні роки зазнала численних перетворень. Найвідчутнішими вони стали для провідних галузей економіки, серед яких машинобудівна галузь України. Підприємства машинобудування поступово почали переходити від традиційної політики інвестування до розширеної інвестиційної діяльності, яка передбачає:

- Систематичне підвищення технічного рівня виробництва задля отримання циклічно зростаючого прибутку;
- Відтворення виробничих процесів за рахунок розширеного відтворення необоротних активів;
- Зростання обсягу вільного капіталу, який в подальшому спрямовується на розвиток виробничого процесу підприємствами машинобудування;
- Зростання конкурентоспроможності підприємства за рахунок поліпшення якості продукції та підвищення якості праці;
- Реалізацію політики екологічної безпеки на машинобудівному виробництві;
- Запровадження та розвиток високих технологій у машинобудуванні, що надає можливість залучати іноземних інвесторів.

Узагальнення результатів наукових праць провідних вчених у галузі інвестування дає можливість стверджувати, що вкладення капіталу має багато різнопланових аспектів. Вони проявляються у різноманітних формах та мають розгалужені особливості. На основі проведених досліджень масмо змогу виділити суттєві ознаки інвестицій:

- Інвестиції визначаються як процес, головна мета якого принести прибуток, або досягти соціального ефекту;
- Інвестиції завжди ототожнюються з ризиками різних рівнів економічних процесів;
- Інвестиції характеризуються окремо визначеними термінами окупності та реалізації;
- Мають тісний взаємозв'язок із процесом науково-технічного розвитку усіх рівнів економіки;
- Економічний ефект от інвестування може бути отриманий суб'єктами інвестиційного процесу та іншими суб'єктами управління;
- Інвестиції характеризуються обґрунтованим процесом перетворення капіталу підприємства в альтернативні види, які в подальшому примножать ефективність його діяльності.

Тобто, є доцільним визначити інвестиції, що надходять до підприємства, як процес вкладення визначених видів ресурсів у необоротні активи підприємства як основу приросту оборотних активів за певний проміжок часу, за так само прибутку, що буде використаний на розвиток підприємства в подальшому. Поняття інвестицій багато десятиріч вивчається науковцями, воно багато разів змінювалось та удосконалювалось. Основні наукові визначення поняття «інвестиції» подано у таблиці 1. [3, С. 12-23]

Таблиця 1

Наукові підходи до трактування поняття «інвестиції»

Автор	Трактування поняття «інвестиції»
В. Г. Федоренко	Процес вкладення капіталу задля його приросту. Нарощення капіталу таким чином виступає компенсацією інфляційного та відсоткового ризиків підприємства.
І. А. Бланк	Цілеспрямоване вкладання грошей з метою отримання прибутку. Об'єктом виступають будь-які активи.
Дж. М. Кейнс	Та частина прибутку, яка не використовувалась для споживання.
К. В. Макконелл	Витрати на виробництво, на накопичення засобів для його обслуговування, на зростання запасів матеріалів.
В. В. Ковальов	Вкладення капіталу у визначений об'єкт на певний проміжок часу, задля досягнення комерційних цілей інвестора.
Ж. Перар	Додаткове вкладення коштів до вже наявних, задля створення умов щодо розширення бізнесу, або підвищення його ефективності.
П. Массе	Процес обміну капіталу, який спрямовується в подальшому на забезпечення підприємства інвестиційними благами.

Окрему увагу необхідно приділити розгалуженості поняття «капітальні інвестиції» як основному виду інвестиційного процесу, що активно сприяє науково-технічному розвитку галузей.

Так, у своїх роботах В. Шевчук визначає капітальні інвестиції, як видатки, що спрямовані на створення, оновлення, розширення основних виробничих фондів, або основного капіталу. Але ототожнення поняття «основні виробничі фонди» та «основний капітал» у даному випадку є неприпустимим.

Основні виробничі фонди є частиною основного капіталу, але ще є необхідним врахування невиробничих фондів підприємства та нематеріальних активів, розширення та виготовлення яких також дасть змогу отримати прибуток у встановлений строк. А це і є головна мета інвестиційної діяльності.

Варто зауважити що деякі науковці, а саме, А. Гойко, І Федоренко, використовують у своїх працях поняття «реальні інвестиції», замість поняття «капітальні інвестиції». Вони трактують їх, як вкладання коштів у реальні активи – нематеріальні та матеріальні. [4, С. 35]

Але, якщо розглядати ці поняття більш широко, то вони не є тотожними. Реальні інвестиції виступають у ролі вкладення коштів в оборотні та основні засоби підприємства (точніше було б сказати, вкладення капіталу, тому що грошові кошти не завжди покривають потреби виробництва).

В свою чергу, капітальні інвестиції – це вкладення капіталу у нематеріальні активи та основні засоби. Це визначення знайшло своє підтвердження у Податковому Кодексі України, в якому вказано, що капітальні інвестиції - це господарські операції, що передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм цього Кодексу. [5, С. 12]

В цьому визначенні вказується факт придбання основних виробничих фондів і нематеріальних активів, але упущена необхідність їх модернізації та переоснащення за рахунок інвестиційних ресурсів.

Більш широке та повне визначення капітальних інвестицій надає постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Національного стандарту №3» «Оцінка цілісних майнових комплексів».

Капітальні інвестиції – інвестиції, що спрямовуються на будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання, створення необоротних активів (також необоротні матеріальні активи, призначення яких – замінити діючі, також устаткування для монтажних робіт), платежі авансові, використовувані задля фінансування капітального будівництва. [6, С. 52]

Отже, на основі дослідження та аналізу наукових праць, та результатів наукових досліджень, пропонуємо наступне визначення «капітальних інвестицій» - це інвестиції у придбання, виготовлення власними силами, модернізацію, реконструкцію, для власного використання, на умовах обґрунтованого ризику, матеріальних необоротних активів, нематеріальних активів, фінансових необоротних активів, терміном служби більше одного року.

Проблема залучення та впровадження капітальних інвестицій на машинобудівних підприємствах, як основної частини промислового комплексу держави є актуальною вже протягом багатьох років.

Промислова криза країни 2010-2014 років дала поштовх до зменшення обсягів капітального інвестування у машинобудівну галузь країни. Режим активної економії коштів, який був задіяний на більшості машинобудівних підприємствах став головним чинником у процесі зменшення обсягів фінансування НТП.

Науково-технічний прогрес є запорукою активного розвитку машинобудівної галузі, але він є можливим лише за умови достатнього капітального інвестування. Тобто, з одного боку, ситуація може нагадувати замкнене коло. З іншого ж, вказувати на необхідність залучення централізованих капітальних інвестицій, тобто тих, що фінансуються з бюджетів усіх рівнів.

Нецентралізовані капітальні інвестиції фінансуються саме за рахунок підприємств та населення. Але, за умови зниження прибутковості підприємств машинобудівної галузі в останні роки, варто відзначити необхідність державного втручання у ситуацію, що склалась на ринку інвестицій.

Більш розвинені країни останні десятиріччя переходять до централізованого фінансування капітальних інвестицій. Це означає, що держава самостійно веде політику розвитку науково-технічного прогресу та доступності новітніх технологій для використання підприємствами машинобудівної галузі.

Висновки і пропозиції. За умов все більшого поглиблення кризових явищ в економіці країни, розвиток виробничого сектору економіки не зможе обійтись без фінансування за рахунок централізованих державних ресурсів. Різноманітність підходів до тлумачення понять «інвестиції» та «капітальні інвестиції» спонукають до виокремлення більш повного та раціонального їх визначення.

Поглиблене вивчення питання капітального інвестування на підприємствах машинобудівної галузі України дає можливість зауважити, що незважаючи на кризовий стан галузі, єдиним доцільним варіантом її розвитку може стати залучення як централізованих, так і децентралізованих форм і методів фінансування.

Список використаних джерел:

1. Бутко М. П., Акименко О. Ю. *Інвестиційна домінанта сталого розвитку регіону в умовах інтеграції* / М. П. Бутко, О. Ю. Акименко; НАН України, Рада по вивченню продуктив. сил України. — Ніжин: Аспект-Поліграф, 2009. — 230 с.
2. Будюк Ю. Г. *Стратегія реалізації державної політики по залученню іноземних інвестицій в економіку України* / Ю. Г. Будюк; Укр. акад. наук, Від-ня економіки і упр. — К.: Фенікс, 2009. — 111 с.
3. Губарь О. В. *Удосконалення методів управління інвестиційною діяльністю підприємств харчової промисловості: Автореферат дис. канд. ек. наук: 07.03.2007.* / Нац. ун-т харч. тех.-гій. К., 2007 — 35 с.
4. Покатаєва К. П. *Інвестиційна діяльність підприємств у глобальному середовищі: методичний інструментарій управління* / К. П. Покатаєва; М-во освіти і науки України, Харк. нац. автомоб.-дор. ун-т. — Х.: ХНАДУ, 2009. — 167 с.
5. *Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI* / Офіційний вісник України від 10.12.2010 № 92, том 1, стор. 9, ст. 3248 13. Кейнс Дж. М. *Общая теория занятости, процента и денег* / Дж.М. Кейнс. — М.: Прогресс, 1978. — 494 с.
6. Гайдуцький А. *Мотиваційні чинники міжнародних інвестиційних процесів* / А. Гайдуцький // *Фінанси України*. — 2004. — №12. — С. 50-57.

References (BSI):

1. Butko M. P., Akimenko O.Yu. *Investment dominance of sustainable development of the region in terms of integration* / M.P. Butko, O.Yu.Akimenko; NAS of Ukraine, Council for the Study of Productivity forces of Ukraine. - Nizhyn: Aspect-Polygraph, 2009. - 230 p.
2. Budyuk Yu.G. *Strategy of realization of the state policy on attraction of foreign investments in the economy of Ukraine* / Yu.G. Budyuk; Ukr acad. Sciences, Economics and Management. - K.: Phoenix, 2009. - 111 p.
3. Gubar O. V. *Improvement of methods of management of investment activity of food industry enterprises: Abstract author dissertation. Cand. eq Sciences: 07.03.2007./ National. Ust Food tech-guy. K., 2007 - 35 p.*
4. Pokataeva K. P. *Investment activity of enterprises in the global environment: methodical management tools* / KP Pokataeva; Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv. nats car-dor. un - Kh. KhNADU, 2009 - 167 pp.
5. *The Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-VI / Official Gazette of Ukraine dated 10.12.2010 No. 92, Volume 1, p. 9, art. 3248 13. Keynes JM General theory of employment, interest and money / JM Keynes - Moscow: Progress, 1978. - 494 pp.*
6. Gaidutsky A. *Motivational factors of international investment processes* / A. Gaiducky // *Finances of Ukraine*. - 2004 - No. 12. - P. 50-57.

Keywords: investment; investment activity; capital investments; capital; investment resources.

Ключові слова: інвестиції; інвестиційна діяльність; капітальні інвестиції; капітал; інвестиційні ресурси.

Ключевые слова: инвестиции; инвестиционная деятельность; капитальные инвестиции; капитал; инвестиционные ресурсы.

Рецензент: Кучерова Г.Ю., професор кафедри економіки, Класичний приватний університет, д.е.н., доцент

Перевірено на плагіат системою: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/2936974>